

XIV МЕЖДУНАРОДЕН ФИЛМОВ ФЕСТИВАЛ “ЛЮБОВТА Е ЛУДОСТ”

“ЗЛАТНАТА АФРОДИТА” ЗАРАДВА ИНДИЙСКА РЕЖИСЬОРКА

ТЕКСТ И СНИМКИ: НАТАЛИЯ БОЯДЖИЕВА

XIV Международен филмов фестивал “Любовта е лудост” е вече минало. Заедно с XXVII фестивал на българския игрален филм “Златната роза” те са последното значимо културно събитие в края на лятото. И този път залите на Фестивалния комплекс във Варна бяха препълнени почти на всички прожекции и на двата форума.

Журието беше оглавно тази година от режисьорката Мая Вапцарова, а членовете му бяха Джоко Росич и Мария Змар Кочанович от Полша. То присъди и две специални награди – на българския филм “Време за жени” с режисьор Илия Костов и на полския – “Зовът на жабата” с режисьор Робърт Глински.

Наградата за женска роля е също двойна – на Рената Литвинова за ролята ѝ в руския филм “Не ме боли” на Алексей Балабанов и на Таня Бошковиц за ролята ѝ в сръбския филм “Ти си всичко за мен” на режисьора Предраг Велинович. Наградата за най-добра мъжка роля има български адрес - тя е за Любен Чаталов за участието му във “Време за жени”.

Голямата награда на любовния филмов фест – статуетката “Златната Афродита” замина за Холивуд, където работи в момента индийската режисьорка Мира Наир. Тя я получи за филма си “Името”. Започнала е с филмите “Здравей, Бомбай!”, “Камасутра”, “Панаир на суетата” и днес вече е световно име. Филмът е разказ за едно ин-

дийско семейство, което емигрира от Калкута в Ню Йорк, като се опитва да се слее с новия си свят, без да забравя стария. И да запази любовта си. Това е мъчителен процес – съпрузите тъгуват за близките и за културата на напуснатата си родина, но и се гордеят с възможностите, които тяхната саможертва е осигурила на децата им.

ДЖОКО РОСИЧ

Джоко Росич е за първи път член на жури във филмов фестивал и ето какви са неговите впечатления.

Какво е усещането да оценявате филми?

Нищо особено, през целия си живот аз съм правил филми и съм говорил за филми.

Имам зад гърба си 110 филма. Предполагам, че за това са ме поканили за член на журието – помислили са, че мога да бъда полезен и ще се постарая за това.

Снимате ли в момента?

Никога не съм спирал да снимам, въпреки че винаги има паузи. Понякога се струват няколко филма – ненавиждам това. Никога не съм играл в театър, не знам какво е театралната сцена. Когато получих наградата “Икар” на Съюза на артистите в България, това беше в Народния театър, за първи път се качих на театрална сцена. Многократно съм канен от театрални режисьори и в чужбина, но намирам начин да откажа. Пред камерата съм като риба във вода. Това са различни професии – ако някой е добър и в двете, е изключение. Невена Коканова например – цял живот прекара в театъра, но никога не я помни оттам, а е първа дама в киното. Спас Джоков беше гигант в театъра, неотразим, а в киното го нямаше.

Вас камерата ви обича...

Така излезе, макар че стана случайно. Аз съм на 74 години, не внимавам какво говоря сега. Като бях млад, внимавах, а сега мога да говоря каквото си искам... Не планирам участия, това просто се случва. На мен и филмите ми се случват – никога не съм напомнял на режисьорите за себе си. Завършил съм Икономически институт, но никога не съм работил това. Работих в българското радио 18 години и получих годишна награда, значи съм добър. Не съм кандидатствал за пробни снимки, поканиха ме. В Унгария бях на пробни снимки, избраха мен. Само унгарските филми са ми тридесет. Унгарците твърдят, че съм техен актьор...

Какво мислите да правите след фестивала?

Не мога да отговоря, не планирам. В театъра има репертоарен план, а филмовият

актьор стои на пазара като стока – ако го вземат – добре... Всеки от 110-те ми филма за мен е последен. За мое участие и удоволствие все са ме канили.

Какво представлява филмовата звезда? Това е човек, който иска да бъде обичан от всички?

Дразни ме, когато ме наричат “звезда”. Но съм убеден, че през тези години съм работил и то добре. Има добри актьори, които не са обичани, хората не ги възприемат. Ако един актьор не е компактна личност, разминава се с публиката. Аз ходя често в едно село – Бойковец, намира се до Етрополе. Всички в селото ме обичат, защото и аз ги обичам. В състояние съм да стоя с тях с часове в селската кръчма. Тогава се получава тази магия.

Казват, че добрият актьор минавал незабелязан по улиците, съгласен ли сте с това?

Зависи. Аз не мога да мина незабелязан по улиците. Въпросът е човек да не се взима насериозно.

Снимал ли сте се в Сърбия?

В Сърбия не съм се снимал и почти не съм ходил там. Аз съм дошъл като политически емигрант. Когато си далеч от очите на някого, ти не съществуващ. Дъщеря ми – Ирина Росич – е чудесна актриса,

сега е в Канада. Завърши НАТФИЗ, отиде по разпределение в Хасково, после 15 години работи в Плевенския театър, но тя беше далеч от очите. Изпитвам понякога чувство за вина, че не ходатайствах за нея, но тя нямаше да ме обича толкова, ако бях...

Можете да бъдете много полезен на младите актьори. Занимавате ли се с преподаване?

Не преподавам, макар че имам усещането, че доста съм преподавал. Не съм завършил театрално училище, но съм се учил в занаята от моя приятел Омар Шариф. Два месеца работих с него в една продукция. Той се раздава, помага и на мен, и на останалите актьори... Защо? Защото, казва, съм егоист, искам филмът да бъде добър. А той ще бъде добър, ако всички в него са добри...

Италианският режисьор Франческо Роси казва, че киното се прави “с очи”. Но в погледа трябва да се намери ритъмът, който не е същият, както в живота. Кино се прави с всичко! Питат ме – как сте се готвили за някаква роля? Цял живот се готвя, всичко, което съм преживял, вкарвам в ролята.

Има ли възход в българското кино?

Разбира се. Бяхме в дълбока криза като всички посткомунистически страни. Разликата е в нивото на кризата. В Унгария се

правеха 8-10 филма годишно, а у нас – три поредни години – никакви филми! О, това вече е катастрофа! Не е възможно държава с дълбока икономическа криза да има кино. То върви с държавата си. Държавата се развива, заедно с нея – и киното. На фестивала “Златна роза” след два дни ще покажат 15 нови български филма, а на следващата “Златна роза” ще бъдат вече двадесет и пет.

ЛЮБЕН ЧАТАЛОВ

Помните го, нали? Особено дамската част от публиката. Честните сини очи на вечното момче на българското кино ни гледат в “Адаптация”, “Бумеранг”, “Игра на любов”, “Илюзия”, “Лавината”, “Орися”, “Ти, който си на небето”, “Кладенецът”, “Бащата на яйцето” и в още сто български филма. Малко е променен, но момчешкото излъчване си е същото.

Разкажете нещо за “чешката си връзка” в киното...

Бил съм в Карлови Вари на фестивал, гостувал съм на телевизионния фестивал

“Златна Прага”, снимал съм филми в Чехия... Освен родния ми град София и Прага е “моят град”. Когато за първи път отидох там, се чувствах спокоен, имах чувството, че съм идвал стотици пъти. Проследил съм рода си 250 години назад. Открих сред прадедите ми градинари. Дядо ми, който е от Търновския край, е бил в Чехия, държал е градина. Веднъж месечно е водил семейството си на театър... Умението да отглеждаме зеленчуци ни е причислило към Европа много отдавна.

Вашето утвърждаване на екрана започна рано. Дълги години бяхте любимец на публиката. После внезапно изчезнахте в най-красивата си и творческа възраст. Къде се изгубихте?

Не само аз изчезнах, а и много други хора. Единствените хора, които предлагаха работа, бяха чужденци... А от четири години не съм спрел да снимам българско кино. Абсурдно ми е да сменя една българска роля, макар и за по-малко пари, за участие в чужд филм. Една от последните ми роли е в осемсерийния филм “Патриархат” на Дочо Боджаков.

В САЩ вкарат ли актьора в някаква характеристика - жребият е хвърлен.

Отърви се от него, ако можеш... Така ли е и у нас?

Не, в българското кино не е съвсем така. Тук актьорът има право на глас. Аз имам шест посещения при папа Йоан Павел I. Мисля, че папата плюс един овчар са поумни от папата. Нашето изкуство е колективно, хората в екипа търсят нещо заедно и това е различно от американския продуцент, който сам формира вкуса. Приспан е американският народ и отдавна мълчи. Европеецът не може да бъде такъв, той е индивидуалист.

Свикнали сме да ви виждаме на екрана в друга светлина – в образа на бунтаря, на човека с честните сини очи. Сега сте в нов етап, нова степен на художествена зрялост. Кажете нещо за работата си върху образа на полковника от “Време за жени”, за който взехте голямата награда за мъжка роля.

Аз съм сравнително смешен човек, но като те набедят... Най-после ми се удаде възможност да погледна живота през погледа на един нещастен човек. Внушението на филма е, че жените са по-оправни в живота, много повече жени работят, отколкото мъже. Когато животът ги изхвърли, мъжете се отчайват и мрат. Когато светът не се

интересува от Котков, това го прави дълбоко нещастен.

Играете ли в театъра?

От няколко години не съм работил в театъра. Когато човек се ангажира в театъра, не може да снима. Впрочем, пак имам предложение от българската общност в Канада да гостувам и с Мария Статулова подготвяме една камерна пиеса – българска комедия.

Радостно е завръщането на театъра в живота на българина. Какъв бум е само в театъра сега – няма билети! Има много талантливи млади актьори – ако те нямат възможност за изява, това вече е тъжно...

Преподавате ли актьорско майсторство?

Не преподавам официално, но много младежи идват при мен на уроци и около 80 процента от тях са станали актьори. Но не съм убеден, че ставам за преподавател, това е голяма отговорност.

А мислил ли сте за живот в чужбина?

Пълният хладилник не ми стига. Затова съм и тук. Човек сам избира къде да живее. С нашата професия да работим в чужбина е невъзможно не само заради акцента, мисленето е друго. Имаш си малка градина, докато се научиш да я обработваш, минал ти е животът. Нашите чушки са криви, но са по-вкусни от американските. Едно от най-хубавите неща в живота ми са моите двама сина, те живеят във Финландия с майка си. Когато ги видя, те ме питат: “Нали и ние сме българи?”. Тази любов, която не съм могъл да дам на децата си, ще дам на внуците си. Вече имам внук на шест години – син на дъщеря ми и съм много привързан към него...

Киното се прави “с очи”, така ли е?

Много е вярно това за очите. В театъра някой кух красавец може и да ме излъже с пластика и хубав глас, а нищо да не чувства. В очите се вижда животът и чувствата на човека, не случайно киното е измислило близкия кадър. А в цветното кино казват, сините очи на екран привличат повече...

Мъчителна ли е популярността?

На Запад звездата е човек, който е длъжен да се крие от хората. Няма личен живот, не може дори да дава интервю. Парите определят живота му. Аз не се чувствам звезда. Мен ме познават всички цигани и полицаи /усмихва се/. У нас не е мъчителна популярността, българинът не е нахален – той трябва да преодолее нещо в себе си, за да помоли за разговор. И човек не бива да отказва такива срещи. Много ми харесва чешкият обичай след представлението актьорите да слизат при публиката за чаша вино. Така и аз се запознах с Иржи Менцел – на чаша вино след спектакъла.

ГИНКА СТАНЧЕВА

Петдесет години творческа дейност!

Българите, които живеят в Чехия, ви помнят от зенита на вашата слава. Разкажете нещо за себе си.

Чехия е една мечта за мен, особено Прага, била съм там няколко пъти. Първия път, когато я посетих, беше във връзка със Седмичката на българското кино. Никога няма да забравя топлото посрещане и добрата организация. След това пътувах с Младежкия театър, пак на фестивал, с пиесата “Тримата мускетари” и пак впечатленията ми бяха прекрасни.

Вие всяка година гостувате на Международния филмов фестивал “Любовта е лудост”. Какво е впечатлението Ви от годишното издание?

Организаторите на festa винаги го правят с много усилия, любов и всеотдайност. Това не може да не се оцени от нас, гости, защото тук е единственото място през

цялата година, където сме обградени с толкова много любов, грижи и внимание, за каквото може само да мечтае един творец. Всяка година като че ли кръгът на хората, които обичат българското кино и въобще киното и творците, се увеличава все повече.

Какво е филмовата звезда – човек, който иска да бъде обичан от всички ли?

Не, аз мисля, че с това, което е направил и прави, спечелва любовта на зрителите. Какво значи звезда в България? / смее се/. За мен е малко пресилено...

Казват, че добрият актьор минава незабелязан по улиците...

Специално за мен не мога да кажа това. Хората, които пълнят театралните зали, киносалоните, телевизионните зрители ме познават – няма начин да минеш незабелязан. Дори и наблизко като излизам, винаги някой ме спира, заговаря, изказва възторга си, за което съм много, много благодарна. Контактът с хората е нещо, което ме поддържа, което ми дава сили.

Привлича ли ви работата с младите?

Не съм преподавателка, но преди години

имах покана от ректора на Академията да преподавам художествено слово. С много двоумение и болка трябваше да откажа, защото много е трудно човек да бъде добър професионалист на сцената. А тогава бях в най-творческите си години, бях денонощно на сцената. Цял ден в Младежкия театър, след това тръгнах някъде из България – на срещи и празници. И си казах, че човек не може да си позволи да бъде някакси на книга преподавател. Или трябва да се отдадеш на тези млади хора докрай, или не трябва да поемаш този ангажимент. И мисля, че постъпих правилно.

Наблюдава ли се според вас възход в българското кино?

Ами след много години, в които имахме едно наистина много добро кино, настъпи един период, в който българското кино почти го нямаше, с болка на сърцето мога да го кажа. Все още тази болка продължава, но небето започна да се прояснява, почна да изгрива слънце, което да стопли душата на българския зрител. Българските зрители обичат българското кино. Трябва да се прави всичко възможно, да се намират отнякъде пари, за да се прави българско кино! ■